

da su Gajeve prilike bile u Moskvi poznate. Kad je Gaj, valjda iza svog dolaska u Moskvu doznao za te Pogodinove riječi, obratio se na nj otvorenim pismom od 10. juna 1867., koje glasi ovako: Radi vaše primjedbe o meni na predavanju čitanom po Vama o »Slovjanima« u etnografskom društvu 4. aprila 1867., izdaću isprave iz kojih će te vi, štovani moj družo, uvidjeti sav moj rad i ocijeniti, jesam li zavrijedio poslije 27-godišnjeg truda, žrtava i stradanja tu simpatiju, taj zanos, kako se sami izraziste, koju ste mi iskazali vi i vaši drugovi u Moskvi god. 1840. kao prvom (?) između zapadnih i južnih blagovjesnika sveslavjanskoga bratstva.¹³

Gaj se u Petrogradu i u Moskvi držao sasvim tiho. Po svoj su prilici na nj gledali s nepovjerenjem nesamo njegovi zemljaci, nego i Rusi. Naši ljudi koji su bili u Moskvi i koji su docnije napisali o tom bavljenju u Moskvi svoje uspomene (kao Subotić, Polit i Milićević) ne spominju ni riječju Gaja. Gaj ne istupa ni u jednoj prilici oficijelno. Češki novinar Vavra spominje ga na večeri među ostalim uzvanicima kod Pogodina. Po tom bi se moglo zaključiti, da se Gaj nekako svojim »ispravama« rehabilitirao. U ruskom izvještaju o etnografskoj izložbi i slavenskom kongresu, u kojem se nalazi popis svih slavenskih gosti s kraćim ili opsežnijim biografskim podacima, stoji za Gaja: Od god. 1848. privatan čovjek, koji tiho živi, ali nije prekinuo izdavanje »Narodnih Novina« i »Danice Ilirske«(?). U biljašci stoji: O Gaju gledaj akta što ih je štampao za svoğa bavljenja u Moskvi u Savremenom Ljetopisu br. 21.¹⁴

Od Hrvata otišao je još u Moskvu Abel Lukšić, poznati izdavač »Glasonoše« i »Sla-

¹³ Ovo je pismo s priloženim ispravama odštampano u 21. broju Savremenog Ljetopisa, do kojega nisa mmogao da dođem. Isp. Deželić: Dr. Ljudevit Gaj p. 38.

¹⁴ Vserosijskaja etnografičeskaja vystavka i slavjanskij sjezd v maje 1867. goda p. 139—141.

wische Blätter« (prestali 1866.), zatim pravnik Mirko Bedeković, za kog se u Rusiji najprije mislilo, da je Koloman Bedeković, poznati unionistički hrvatski političar i još druga neka lica bez značenja. Naročito je zaslužan bio za moskovsku etnografsku izložbu osječki fabrikant Feliks Lay. On je u Moskvi štampao i raspravice pod naslovom: Narodnyj byt v Slavoniji. Kad su se slovenski gosti spremali već na povratak kući stigao je u Rusiju i hrvatski publicista i novinar Josip Miškatović.

Iz Dalmacije je otišao od Hrvata u Moskvu poznati narodni borac pop Ivan Danilo. Dalmatinski su autonomasi žestoko napadali dalmatinske hadžije u Moskvu i denuncirali ih zbog šurovanja s Rusijom. »Il Dalmata« se čudio, kako su opće dalmatinske vlasti mogle dopustiti Danilu (a i Medi Puciću) da idu na moskovsku izložbu i istaknuo da su provincijalne vlade u Češkoj, Galiciji i Hrvatskoj uskratile dozvolu za putovanje onima koji su to zatražili. »Il Nazionale« odgovorio je na to, da su češka i galicijska vlada uskratile dozvolu samo činovnicima, ma da nisu imale na to pravo. Hrvatska je vlada uskratila dopust Politu iz službenih razloga. U ostalom Danilo i Pucić nisu činovnici i vlada nije imala nikakvo pravo da im ne da putni list.¹⁵

Osim popa Danila nijedan Hrvat u Rusiji nije javno istupio kod tolikih manifestacija i sastanaka, koji su održani.*

Dr. Milan Prelog.

¹⁵ Il Nazionale 1867. br. 29. Sr. i Narodni List od 3. jula 1867.

* Ovaj članak izvadak je iz autorova češki publikovanog djela: »Pouf Slovanů do Moskvy roku 1867.« (Praha, 1931.) p. 40—47. i o ograničeno na Hrvate. Ovaj članak je preme nekotiko dana (24. XII.) preminuli pisac, vrijedan suradnik našeg časopisa, ustupio »Narodnoj Starini« još prije štampe češke edicije. — Op. ur. N. S.

NEKROLOZI 1931.

* 18. II. 1931. naglo je preminuo u Zagrebu dr. Milan Sufflay, iz plemićke obitelji de Otrussevecz, koji se rodio 8. XI. 1879. u Lepoglavi. Gimnaziju je učio u Zagrebu, filozofiju pak u Zagrebu, Beču i Budimpešti te se posvetio historiji. Iznajprije je bio asistent u Kr. Madarskom Narodnom Muzeju, i tu se specijalizovao u pomoćnim historijskim naukama za koje je

imenovan 1908. kao vanredni profesor u zagrebačkom sveučilištu. No kako je bio izraziti ugarsko-hrvatski unionista daštvo je bilo mišljenja, da mu se ne smije omogućiti aktivna služba u sveučilištu te je do prevrata 1918. bio na raspoloženju kod kr. hrv. slav. dalm. zem. vlade, odjela za bogoštovlje i nastavu, postavši 1912. redovan profesor. 1918. ga je Narodno Vijeće na vlastitu

njegovu molbu umirovilo. Potom je dobio dekret kr. mađarske vlade za katedru za povijest balkanskih naroda u budimpeštanskom univerzitetu, nego nije realizovao to imenovanje. — Već kao student historije pomagao je Smičiklasu u izdavanju diplomatičkog »Codexa« štono ga izdaje Jugoslavenska akademija u Zagrebu. Doktorska disertacija ima naslov: »Hrvatska i zadnja pregnuća istočne imperije pod žezlom triju Komnena« (1075.—1180.) Zagreb, 1901., 1902. i 1905. izdao je i za štampu priredio u »Starinama« Jugoslavenske Akademije, knjige XXX. i XXXI. Vikentija Vasiljevića Makuševa »Isprave za odnošaj Dubrovnika prema Veneciji«. U Beču 1904. filološko-historički razred carske akademije nauka publikovao mu je kao 147. svezak »Sitzungsberichte« kapitalan rad »Die Dalmatinische Privat-urkunde«. Već rano se Sufflay odao studiju albanske historije. U zajednici sa Jirečkom izdao je »Acta Albaniae« (I. 1913. II. 1917.). 1915. objavio je u »Vjesniku kr. hrv. slav. dalm. zem. arkiva« studiju »Politische Schicksale des Themas Dyrrachion«. Iste godine u »Ungarische Revue« »Zu den ältesten kroatisch-ungarischen Beziehungen«, zatim u istoj smotri 1916. »Biologie des albanischen Volksstammes«. 1916. je dr. L. von Thalloczy počeo u Budimpešti izdavati »Illyrisch-albanische Forschungen«. Kao I. svezak izišlo je Sufflayevo djelo »Die Kirchenzustände im vortürkischen Albanien«. Bečka akademija izdala mu je još jedno djelo (Denkschriften, Bd. 63.) »Städte und Burgen Albaniens, hauptsächlich während des Mittelalters«. U Baričevu »Arhivu za arbansku starinu, jezik i etnologiju« publikovao je »Povijest sjevernih Arbanasa« (Beograd, 1924.), a 1925. (u edicijama rečene revije) opet u Beogradu izišla mu je knjiga »Srbi i Arbanasi, njihova simbioza u srednjem vijeku« s predgovorom dr. Stanoja Stanojevića, profesora univerziteta. Svoje eseje sabrao je Sufflay 1928. pod naslovom »Hrvatska u svjetlu svjetske historije i politike«. Posljednju je studiju štampao u zagrebačkom »Sveslavenskom Zborniku«: »Hrvati u sredovječnom viru«. Nešto

prije svoje smrti bio je pregovarajući u Tirani za izdanje III. dijela »Acta Albaniae«. Bavio se i drugim vrstama književnosti koje, međutim, ne ulaze u okvir ovoga časopisa.

* U Dubrovniku je 16. V. umro Antonije Vučetić, koji se rodio 1845. u gradu u kojem je i umro, u rodu, po očevoj liniji, i sa Rugjerom Boškovićem. Bio je specijalni dubrovački historik, upravnik Dubrovačkog Arhiva i dopisni član Srpske Kraljevske akademije nauka u Beogradu. Jedan novinski nekrolog ističe, da se nazivao Srbinom, kad je to bilo teško i opasno. Nije se sklanjao ni od reči ni od dela. Njegova predanost nauci činile su ga pravim gospodarom duha. Pisao je svu silu sitnijih članaka većinom iz dubrovačke prošlosti, u novinama i u školskim izvještajima. Radio je i za Monumenta Ragusina Jugoslavenske Akademije u Zagrebu. Nedostatak naučne jugoslovenske bibliografije otežava i prikaz radnja ovog pokojnika. Ističu se: 1872. i 1873. Dubrovačka pomorska sila. 1886. Lokrum i odnošaji Dubrovnika sa Mlecima XVII. vijeka. 1896. Dubrovčani u kandijskom ratu. Suradivao je pak i u beogradskom »Bratstvu«. U zagrebačkom arhivskom »Vjesniku« (XX. 1918.) objavio je članak »Marojica Kaboga u zgodama Dubrovnika«.

* 17. V. umro je u Beogradu Živan Živanović, rođen 1854. u Živkovicima okruga rudničkog bivše kraljevine Srbije. Bio je svršeni učitelj kad je u Njemačku poslan kao državni pitomac. Bio je potom 15 godina profesor gimnazije, a uz to je kao »liberal« politizirao i pisao u stranačkoj štampi. U Skupštinu je ušao 1887. Članom Državnog Saveta postao je 1892. a umirovljen 1924. Bio je i ministar (1903. u kabinetu generala Cincar Markovića vodio je prosvjetu). U politici je bio sljedbenik Jovana Ristića. Pišući iz najraznovrsnijih područja (pedagogije i prirodnih nauka) objavio je 1923. i 1924. u četiri knjige i svoju »Političku istoriju Srbije u drugoj polovini 19. veka«.

PUBLIKACIJE

»Byzantinotinoslavica« ročnik II. Praha 1930, ročnik III. Praha 1931.

Dok je romano-germanski svijet tek nedavno sa iznenađenjem otkrio važnost vizantijskih uticaja za izgradnju sredovječne evropske civilizacije, slavenski su naučnjaci već davno svratili pažnju na značenje Vizantije za historiju slavenske kulture. Pod njezinim se uplivom razvijao kulturni

život i Južnih Slavena, koji su se nastanili na samom teritoriju Romejske države, tako isto i Istočnih Slavena, koji su primili vizantijsku prosvjetu što posredovanjem balkanskih Slavena, što neposredno iz Carigrada i Atosa. Kršćanska vjera, koju su propovjedala sveta solunska braća na slavenskom jeziku, donijela je Slavenima iz Vizantije u slavenskom prevodu raznoliku